

Dr. hc prof. Ing. ŠTEFAN KORPEL', DrSc.

ČLOVEK, KTORÝ MYŠLIENKOVO VYČNIEVAL NAD LESNÍCKOU KOMUNITOU SVOJEJ DOBY

V mesiaci február si pripomínáme 100. rokov od narodenia dr. hc. prof. Ing. Štefana Korpeľa, DrSc. Narodil sa 8. februára 1926 v Pohronskej Polhore, zomrel 11. februára 1998 vo Zvolene, pochovaný je vo Zvolenskej Slatine. Študoval na Štátnej vyššej lesníckej škole v Banskej Štiavnici, Lesníckej fakulte VŠT v Bratislave a VŠPLI v Košiciach, kde v roku 1950 získal titul lesného inžiniera. Po štúdiu pôsobil ako asistent a následne docent a profesor na Lesníckej fakulte bývalej VŠLD, dnes Technickej univerzity vo Zvolene, kde bol po smrti prof. Ing. Huberta Bezačinského od roku 1975 do roku 1991 vedúcim Katedry pestovania lesa. Prof. Korpel' bol vedeckou komunitou lesníkov v európskom priestore považovaný spolu s prof. Leibundgutom (ETH Zürich) za nestora výskumu pralesov

v temperátnych lesoch Európy. V roku 1989 vydal v slovenskom jazyku na tú dobu najucelenejšiu publikáciu o slovenských pralesoch (Korpel', Š., Pralesy Slovenska, Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1989, s. 328), kde publikuje výsledky svojich dlhoročných výskumov v pralesoch Slovenska. Rozšírená knižná publikácia tohto vedeckého zamerania Korpel', Š., Die Urwälder der Westkarpaten, bola vydaná vydavateľstvom Gustav Fischer Verlag, v roku 1995 v rozsahu 310 strán. Za priekopnícku vedeckú činnosť na tomto poli mu bol prestížnou Zürišskou polytechnikou (ETH Zürich), ktorá má významný počet nositeľov Nobelovej ceny, v roku 1992 udelený čestný vedecký titul dr. hc. Toto dielo je jedným z jeho kľúčových prác o pralesoch Západných Karpát a dodnes sa cituje v štúdiách o pralesnej ekológii a v prírode blízkom

hospodárení lesa. Poznatky z tohto výskumu uplatňoval pri praktických postupoch v pestovaní lesov. Dá sa povedať, že prepojil poznanie prírodných zákonitostí a procesov, ktoré sú určujúce pre životný a vývojový cyklus pralesov s konkrétnymi hospodárskymi postupmi v prirodzených lesoch. Jeho myšlienky sa reálne uplatnili nielen v teórii, ale aj v praxi lesného hospodárstva. V rámci výchovy mladých lesných porastov vypracoval nové metódy výchovy mladín. V rovnorodých mladinách buka a duba overoval a zavádzal metódu ich neceloplošnej výchovy s cieľom väčšieho zapojenia prírodných procesov (procesy autoredukcie a výškovej diferenciácie) s cieľom zníženia finančných vstupov do výchovy zameranej do perspektívnej kvalitovej štruktúry týchto porastov. Uvedená koncepcia vychádzala z predstavy cieľového

Cieľový strom duba na TVP 1 v tenkej kmeňovine (dielec 514) výsledok uplatňovania racionalizačnej prebiecky VŠLP TU Zvolen.

Fáza výberkovej štruktúry v štádiu dorastania na TVP 2A v Dobročskom pralesi /Foto PA084060/.

Odborná exkurzia pracovníkov katedry pestovania lesa LF TUZVO po pralesoch Chorvátska v roku 1995, prof. Korpel' prvý v pravo, vedľa prof. Pripč (foto: prof. Anič).

porastu tzn. určitého počtu vysokokvalitných stromov hrubých dimenzií a ich priestorového umiestnenia v rubnej dobe. Podľa autora výrazná väčšina jedincov tvorí porastovú výplň, ktorú môžu dočasne spĺňať aj stromy podpriemernej kvality. Prof. Korpel' výskumne overoval túto pestovnú metódu hlavne na Vysokoškolskom lesnom podniku našej alma mater. Overovaním tohto pestovného postupu zistil, že vysokokvalitné jedince, spočiatku pri určitej početnej rezerve, sú potrebné len na konkrétnejšie vymedzených častiach porastu, ktoré môžu byť v kompaktných, priemerne kvalitných mladinách včas zvolené a potom pri znížení podielu živej práce dôsledne usmerňované. Významnou je jeho metóda výchovy zmiešaných smrekovo-bukových a jedlovo-bukových mladín zameraná na perspektívne zachovanie konkurenčne slabších drevín. Vytvoril metódu prečistky, pri ktorej sa v biologicko-produkčne únosnej miere dajú využiť výhody schematickeho výberu spolu so selektívnym výberom. Vhodným proporcionálnym spojením obidvoch základných výberov a aspektov tzv. neceloplošnej výchovy je možno zracionalizovať aj výchovu zmiešaných mladín. Metóda má dve základné etapy,

„Prof. Korpel' bol jeden z najvýznamnejších slovenských lesníckych vedcov a vysokoškolský profesor, uznávaný doma aj v zahraničí, najmä v oblasti pestovania lesa, výskumu prirodzených a pralesových lesov a prírode blízkeho obhospodarovania lesov.“

ktoré môžu byť podľa východiskovej štruktúry porastu doplnené 1 – 2 doplnujúcimi, avšak niekedy pre dosiahnutie prevádzkového cieľa dôležitými etapami. Jednotlivé etapy bezprostredne navzájom nadväzujú a sú súčasťami jedného prečistkového zásahu.

V nadväznosti na neceloplošnú výchovu bukových a dubových mladín vytvoril nový prebierkový postup so zreteľom na prvky racionalizácie. Navrhol metódu výchovy, ktorú nazval Racionalizačná úrovňová prebierka. Táto výchovná metóda popri zohľadňovaní nevyhnutných biologicko-produkčných aspektov, umožňuje technicky a ekonomicky zracionalizovať – zlacniť výchovu. Autor výskumom tejto problematiky v dubo-

vých, bukových a zmiešaných dubovo-bukových, hrabovo-dubových porastoch potvrdil, že vo fáze žrdkoviny a na začiatku fázy žrdoviny je pri dobrom zápoji (dokonalom až prehustenom) možné na podporu jedného BR-stromu odstrániť až 3 úrovňové stromy, prípadne ešte aj 2 vrastavé stromy, ktoré sú v tesnom dotyku s korunou BR-stromu. Táto intenzívna pomoc nešla na úkor kvality kmeňa, t.j. neprejavila sa spomalením čistenia kmeňa alebo tvorbou druhotných vetiev (vlkov), ale opačne, kladne vplývala na kvalitu kmeňa BR-stromov. Týmto sa môže prebierkový interval predĺžiť na 8 – 10 rokov a počet zásahov zmenšiť v porovnaní s tradičnou výchovou asi na polovicu. V rovnorodých dubinách sa začiatok použitia tohto postupu obmedzuje do

40 rokov veku porastu, keď ešte žije dostatok podúrovňových dubov. V dubovo-hrabových, dubovo-bukových a bukových porastoch sa môže s aplikáciou začať aj neskôršie pri podstatne menšom riziku so zreteľom na formovanie kmeňa podporovaných BR-stromov.

Najvýznamnejšie sú poznatky, ktoré prof. Korpel' získal dlhoročným výskumom vybraných pralesov na Slovensku (40 rokov). Založil sieť trvalých

Symbolický pamätník na VŠLP TU Zvolen dielec 521.

výskumných plôch v pralesoch s prevahou duba NPR Kašivárová, NPR Boky, NPR Sitno, s prevahou buka NPR Roštuň, NPR Badínsky a NPR Dobročský prales, NPR Skalná alpa, NPR Šimonka, NPR Stuzica, NPR Rožok, NPR Vihorlat-Kyjov, NPR Havešová, NPR Hrončokovský grúň, a dominanciou smreka NPR Babia hora, NPR Pilsko, NPR Kotlov žlab, NPR Nefcerka a NPR Krížne. Z rozboru základných poznatkov, ktoré autor zistil výskumom možno považovať: Vzhľad, formu a výstavbu, t.j štruktúru pralesa a dynamiku zmien určujú tie drevinu, ktoré sa na určitú lokalitu dostali fylogenezickým vývojom lesa v poľadovej dobe, považujú sa za drevinu pôvodné tzv. klimaxové. Od druhového zloženia a stanovištných podmienok závisia zmeny ostatných znakov štruktúry, vývojové a rastové procesy, z ktorých sú osobitne významné regeneračné a produkčné schopnosti. V detailných znakoch sa prales každej oblasti viac alebo menej líši od pralesov ostatných oblastí, všetky však majú niektoré spoločné znaky a vlastnosti. Na bližšiu charakteristiku sú podľa užšie a širšie platných znakov zatriedované do typov pralesa. Typy pralesov sú rôznymi autormi rozlišované podľa rozličných kritérií, ale najčastejšie

sú to geografické oblasti, nadmorská výška spolu so základnými pôvodnými drevinami.

Plošné vylišenie vývojových štádií pralesov a vývojových fáz (mozaiková štruktúra) nám slúžili neskôr ako základ modelu kreovania pestovnej koncepcie mozaikových a viacvrstvových porastov, v prípade Dobročského pralesa (fáza výberkovej štruktúry) na rámcovanie hrúbkovej štruktúry modelu Liocourtovej krivky pre určité typy výberkových lesov.

Prof. Korpel bol autorom resp. spoluautorom učebníc, veľkého množstva vedeckých prác, početných smerníc, koncepčných materiálov, expertíz zameraných na riadenie a usmerňovanie lesníckej činnosti v oblasti pestovania lesa. Prednášal na mnohých závodných školách práce na lesných závodoch a výrazne sa podieľal na usmerňovaní pestovnej činnosti v lesoch Slovenska. Bol jedným z iniciátorov (za bývalé Československo) vzniku európskeho hnutia Pro Silva, ktoré bolo založené z iniciatívy prof. Mlinšeka v roku 1989 v Slovinsku. Ako hlavný priekopník týchto myšlienok sa zaslúžil o zakladanie prvých objektov Pro Silva v lesoch Slovenska. Tiež sa zaslúžil v roku 1997 o organizáciu prvého

lesníckeho dňa Pro Silva, v bývalom odštepnom závode Levice na LS Čifáre. Prof. Korpel bol jeden z najvýznamnejších slovenských lesníckych vedcov a vysokoškolský profesor, uznávaný doma aj v zahraničí, najmä v oblasti pestovania lesa, výskumu prirodzených a pralesových lesov a prírode blízkeho obhospodarovania lesov. Jeho srdcovou záležitosťou v oblasti výskumu pralesov a hnutia Pro Silva bola špecifická spolupráca s prof. B. Prpičom, následne s prof. S. Matičom a ďalšími kolegami katedry pestovania lesa Lesníckej fakulty Univerzity Záhreb. Právom mu patrí čestné miesto vo forme symbolického pamätníka na lesníckom Slavíne VŠLP TU Zvolene.

Lesnícka fakulta TU vo Zvolene si uctila jeho prínos založením **Ceny prof. Štefana Korpela**, ktorá sa od roku 2018 každoročne udeľuje lesníkom a obhospodarovateľom lesov za vynikajúce výsledky pri obhospodarovaní lesov v zmysle zásad Pro Silva.

Výskum, práca a lesnícke aktivity prof. Korpela odrážali myšlienku „Keď chceš vedieť kde je prameň, musíš ísť riekou proti prúdu“.

Milan Saniga, prof. em. TU Zvolen